

II

(Akty przygotowawcze)

EUROPEJSKI KOMITET EKONOMICZNO-SPOŁECZNY

418. SESJA PLENARNA W DNIACH 8 I 9 CZERWCA 2005 R.

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie „wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady na temat niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych”

(COM (2004) 718 końcowy — 2004/0152 (COD))

(2005/C 286/01)

Dnia 16 listopada 2004 r. Rada, działając zgodnie z art. 95 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspomnianej powyżej

Sekcja ds. Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji, odpowiedzialna za przygotowanie prac Komitetu na ten temat, przyjęła swoją opinię dnia 23 maja 2005 r. Sprawozdawcą była María Candelas **SÁNCHEZ MIGUEL**.

Na 418. sesji plenarnej w dniach 8-9 czerwca 2005 r. (posiedzenie z dnia 9 czerwca 2005 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 157 do 1, przy 1 głosie wstrzymującym się, przyjął następującą opinię:

1. Wprowadzenie

1.1 Od czasu szczytu Rady w Tampere w dniach 15-16 października 1999 r., Komisja Europejska uczestniczy w procesie mającym na celu stworzenie i harmonizację instrumentów prawnych umożliwiających rozwinięcie obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, w ramach którego gwarantuje się swobodny przepływ osób wewnątrz Unii Europejskiej. Wcześniej Rada przedstawiła odpowiednie postanowienia mające na celu ułatwienie obsługi dokumentów sądowych i pozasądowych pomiędzy Państwami Członkowskimi, co zostało ocenione pozytywnie, ponieważ umożliwiło lepsze informowanie obywateli ⁽¹⁾.

1.2 W wyniku szczytu Rady w Tampere Komisja zaapelowała do Państw Członkowskich, by wdrożyły procedury uznawania i wykonywania orzeczeń, wraz z alternatywnymi procedurami pozasądowymi rozwiązywania sporów w sprawach cywilnych i handlowych. Poprawiłoby to działanie systemów sądowniczych we wszystkich Państwach Członkowskich, wzmacniając jednocześnie systemy gromadzenia danych

⁽¹⁾ zob. dyrektywa Rady w sprawie obsługi dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych w Państwach Członkowskich (COM (1999) 219 końcowy). Opinia EKES, sprawozdawca – Bernardo Hernández Bataller Dz.U. C 368 z 20.12.1999 r.

i systemu sieci informacyjnych poprzez zastosowanie nowych technologii udostępnionych obywatelom UE.

1.3 W odniesieniu do pierwszej kwestii, przedłożone zostało rozporządzenie Rady dotyczące sądownictwa i uznawania oraz wykonywania orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych ⁽²⁾. Rozporządzenie przewiduje między innymi uproszczenie procedury *exequatur*, dostosowanie środków zabezpieczających w celu wykonywania orzeczeń, a także uznawanie środków zabezpieczających w całej Europie.

1.4 W podobnym kierunku zmierza wniosek Komisji dotyczący decyzji odnoszącej się do utworzenia Europejskiej Sieci Sądowniczej w sprawach cywilnych i handlowych ⁽³⁾, której celem jest stworzenie europejskiego instrumentu współpracy sądowej służącego informowaniu osób prywatnych, specjalistów różnych zawodów, a także instytucji oraz organów administracyjnych o prawach i procedurach stosowanych w każdym Państwie Członkowskim w zakresie kwestii cywilnych i handlowych. Byłoby to szczególnie przydatne w rozstrzyganiu sporów transgranicznych.

⁽²⁾ Opinia EKES (sprawozdawca Henri Malosse, Dz.U. C 117 z 26.04.2000 r.

⁽³⁾ COM(2000) 592 końcowy. Opinia EKES (sprawozdawca Daniel Retureau), Dz.U. C 139 z 11.05.2001 r.

1.5 Po przedłożeniu przez Komisję w 2002 r. Zielonej księgi w sprawie alternatywnych sposobów rozstrzygnięcia sporów w UE oraz po przeprowadzeniu szerokich konsultacji zarówno wśród Państw Członkowskich, jak i zainteresowanych stron, sporządzony został wniosek dotyczący omawianej dyrektywy, która ma być użytecznym instrumentem mającym prowadzić do osiągnięcia widocznych rezultatów, przy jednoczesnej ochronie cech charakterystycznych prawa narodowego w kwestiach rozstrzygnięcia sporów cywilnych i handlowych.

1.6 W nawiązaniu do powyższego punktu można wskazać, jako przydatny precedens, na praktykę mediacji w sprawach konsumenckich^(*), o długiej tradycji, która swą znaczną przydatność zawdzięcza częściowo włączeniu do przepisów dotyczących ochrony konsumenta. System ten dobrze przystosował się do nowych przyzwyczajęń konsumenckich, tak więc może być zastosowany w różnych obszarach związanych zarówno z usługami, jak i towarami.

1.7 Mediacja w sprawach cywilnych i handlowych w obszarze postępowania sądowego posiada pewne istotne cechy charakterystyczne w porównaniu z innymi formami mediacji. Przede wszystkim należy przypomnieć, że organizacja systemu sądowego leży w wyłącznej kompetencji każdego państwa. Po drugie, mediacja jest wartościową metodą rozwiązywania sporów tylko wtedy, gdy strony sporu wyrażają na nią zgodę. Obie te cechy ograniczają uprawnienia Komisji co do sformułowań dyrektywy. Niemniej jednak, celem jest zapewnienie alternatywnych praktyk rozstrzygnięcia sporów. Jak zauważa Komisja, Państwa Członkowskie muszą równocześnie zagwarantować i utrzymać „skuteczny i sprawiedliwy system prawny” spełniający podstawowe wymogi odnośnie ochrony praw człowieka.

2. Treść wniosku

2.1 Celem niniejszego wniosku dotyczącego dyrektywy jest ułatwienie, poprzez mediację, rozstrzygnięcia sporów w dziedzinie prawa cywilnego i handlowego, do których dochodzi na rynku wewnętrznym. W tym celu sprecyzowane zostało pojęcie mediacji oraz mediatora. Jednocześnie w gestii poszczególnych Państw Członkowskich pozostawiono poczynienie szczegółowych ustaleń prawnych, a zwłaszcza ustalenie cech, które muszą posiadać mediatorzy.

2.2 Mediację można przeprowadzić albo na życzenie stron sporu, albo w ramach już rozpoczętego postępowania sądowego. Z propozycją mediacji mogą więc występować strony lub sądy. W obu przypadkach mediacja stanowi sposób uniknięcia postępowania sądowego lub, jeśli zostało ono już wszczęte, sposób jego przyspieszenia poprzez akceptację wyników mediacji. W obu przypadkach strony mogą domagać się wprowadzenia w życie osiągniętych porozumień na drodze orzeczenia lub wyroku, bądź poprzez wydanie odpowiedniego dokumentu.

2.3 Treść czynności mediacyjnych nie może zostać wykorzystana jako dowód w postępowaniu sądowym w przypadkach wymienionych w art. 6 ust. 1, co stanowi ochronę pouf-

ności stron i podmiotów uczestniczących w procesie mediacyjnym. Jednakże można ją wykorzystać, jeżeli strony i mediator wyrażą na to zgodę i, w szczególności, jeżeli służy to ochronie niepełnoletnich bądź jest sposobem na zapobieżenie powstaniu szkód dla zdrowia fizycznego lub psychicznego osób.

2.4 Okresy przedawnienia lub inne ograniczenia stosujące się do działań wynikających z wszczętego postępowania są zawieszane w czasie mediacji od momentu zgody stron na mediację, bądź zarządzenia jej przez sąd.

3. Uwagi na temat wniosku dotyczącego dyrektywy

3.1 EKES uważa, że inicjatywa Komisji jest użytecznym instrumentem, stanowiącym rozwinięcie działań podjętych na szczycie w Tampere i zmierzających do zwiększenia pewności prawnej w UE. Europejskie ramy prawne mediacji cywilnej i handlowej wymagają wprowadzenia do postępowania sądowego instrumentu, który jest już wykorzystywany, chociaż głównie w sferze rozstrzygnięcia sporów prywatnych, w niektórych Państwach Członkowskich. Dzięki temu powstanie system umożliwiający organom sądowym zaproponowanie mediatora spoza postępowania sądowego, ułatwiając tym samym rozstrzygnięcie sporów poprzez porozumienie między stronami.

3.2 Celem wniosku jest zwiększenie zastosowania mediacji w sferze sądowej wewnątrz UE. Przyniesie to nie tylko korzyści ekonomiczne, dzięki zmniejszeniu kosztów postępowania, ale także społeczne, dzięki skróceniu długiego procesu postępowania cywilnego, który, szczególnie w przypadku prawa rodzinnego, może mieć negatywne konsekwencje społeczne dla stron. W żadnym razie nie należy mylić mediacji z postępowaniem pojednawczym powszechnie stosowanym w większości Państw Członkowskich przed rozpoczęciem postępowania sądowego. W omawianym wypadku strony i ich adwokaci, pod zwierzchnictwem sędziego, będą się starać osiągnąć porozumienie w celu uniknięcia postępowania.

3.3 Należy podkreślić istotną rolę, jaką odgrywa mediator w osiągnięciu dobrego wyniku mediacji. Solidny i sprawiedliwy sposób potraktowania przez mediatora danej sprawy, a w szczególności jego niezależność wobec stron uczestniczących w sporze oraz dyskrecja w procesie mediacji, zwiększają efektywność mediacji oraz prawdopodobieństwo uzyskania pozytywnego wyniku. Bez wątplenia określenie warunków i wymagań, które musi spełnić mediator należy do kompetencji Państw Członkowskich, w zgodzie z art. 4 wniosku, przy czym sam wniosek zmierza w kierunku ustanawiania przepisów samoregulujących na szczeblu wspólnotowym, a zwłaszcza europejskich kodeksów postępowania. Chociaż wniosek dotyczący dyrektywy nie jest ukierunkowany wyłącznie na mediację w sporach transgranicznych, konieczne będzie przeszkolenie osób mianowanych na mediatorów w zakresie prawa wspólnotowego i przede wszystkim stworzenie ram prawnych gwarantujących dostępność tej usługi we wszystkich Państwach Członkowskich.

(*) Zalecenie Komisji z dnia 4 kwietnia 2001 r. w sprawie zasad ugodowego rozwiązywania sporów konsumenckich przez organy pozasądowe. Dz.U. L 109 z 19.04.2001 r.

3.4 W mediacji podstawową kwestią jest zagwarantowanie jakości świadczonej usługi. Zatem wniosek powinien zawierać wytyczne służące minimalnej harmonizacji wymogów dotyczących sprawowania funkcji mediatora. Wymóg kompetencji oraz niezależności mediatora, zgodnie z zaleceniami dotyczącymi mediacji w sprawach konsumenckich, jest jednym z koniecznych warunków, który można by spełnić dzięki szerszej współpracy europejskiej. Służyłoby to stworzeniu bardziej ujednoliconych systemów szkolenia i mianowania mediatorów.

3.5 Zakres spraw objętych mediacją w ramach prawa cywilnego i handlowego jest ograniczony przez sformułowanie punktu ósmego. Mediacja nie obejmuje „postępowania orzekającego, np. arbitrażu, postępowania u rzecznika praw obywatelskich, skarg konsumenckich, rozstrzygnięcia przez biegłego lub też postępowania prowadzonego przez organy wydające oficjalne zalecenia służące rozwiązaniu konfliktu, bez względu na ich prawną moc wiążącą”. Jest to prawdopodobnie spowodowane istnieniem konkretnej procedury mediacyjnej dla każdego z wymienionych przypadków. Powinno się jednakże uwzględnić możliwość podjęcia mediacji w sprawach cywilnych wynikających z dochodzenia karnego bądź karno-skarbowego⁽⁷⁾. Pomimo tego, iż takie postępowania byłyby w zasadzie wykluczone z mediacji, mogłaby ona pomóc w rozstrzygnięciu sporów cywilnych.

3.6 EKES zgadza się z zasadą zachowania najwyższego stopnia poufności danych, zarówno cywilnych, jak i handlowych, wykorzystywanych w postępowaniach mediacyjnych (art. 6 ust. 1) w odniesieniu nie tylko do danych osobowych, ale także aspektów związanych z poufnością stosunków międzyludzkich. Jednakże w żadnym wypadku nie należy uciekać się do pominięcia takich danych, jeżeli miałyby to stanowić zagrożenie dla praw nieletnich lub dla zdrowia fizycznego bądź psychicznego osób związanych ze sporem.

4. Uwagi szczegółowe

Wziąwszy pod uwagę, iż mediacja jest dobrowolną procedurą rozstrzygnięcia sporów, która będzie skuteczna tylko wtedy, gdy obie strony wyrażą na nią zgodę i zaakceptują jej wynik, przyszła dyrektywa powinna wyjaśnić pewne istotne aspekty, jeśli ma stać się użytecznym instrumentem wzbudzającym zaufanie w społeczeństwach UE. W związku z tym EKES uważa, iż należy uwzględnić co następuje.

4.1 Zaproponowane ramy prawne mediacji ograniczają się do spraw cywilnych i handlowych⁽⁸⁾. Pomimo istnienia szerokiego spektrum orzecznictwa w sprawach objętych przez

⁽⁷⁾ Opinia EKES 227/2001, punkt 3.7, sprawozdawca: Daniel Retureau, Dz. U. C 139 z 11.05.2001 r.

⁽⁸⁾ Konwencja brukselska z 27 sierpnia 1968 r. wyznaczyła granice kompetencji sądowej w sprawach cywilnych i handlowych.

prawo cywilne i handlowe, art. 1 ust. 2 powinien ustanowić zakres tych ram prawnych zamiast negatywnej metody zawartej w motywie 8. Ponadto należy wziąć pod uwagę powództwo cywilne i handlowe wynikające z innych obszarów, takich jak sprawy podatkowe i administracyjne, a nawet powództwo cywilne wynikające z postępowania karnego.⁽⁷⁾

4.1.1 W przyszłości można by rozważyć rozszerzenie obszaru zastosowania mediacji na procedury administracyjne oraz podatkowe. Zależałoby to od wyników, które przyniesie zastosowanie mediacji proponowanej we wniosku.

4.2 Ewentualne problemy mogą wynikać z różnic pomiędzy poszczególnymi wersjami językowymi wniosku, co mogłoby skomplikować jego transpozycję⁽⁸⁾. Należy wziąć pod uwagę fakt, iż organizacja systemu sądowego leży w wyłącznej kompetencji każdego z Państw Członkowskich, i że w wyniku tego praktyka prawna może się różnić w zależności od Państwa Członkowskiego. Należałoby wyjaśnić, iż mediację mogą zalecać nie tylko sądy, lecz także organy sądowe. Poza tym nie powinny być one jedynymi organami uprawnionymi do zapewnienia poszanowania wyników porozumienia mediacyjnego. Prawo do tego ma każdy organ publiczny uprawniony do podjęcia takiego działania przez ustawodawstwo narodowe.

4.3 EKES pragnie podkreślić znaczenie mediatora dla zapewnienia wykonania postanowień oraz zagwarantowania efektywności systemu. Komitet uważa zatem, iż Komisja powinna zaproponować wytyczne pozwalające zagwarantować zarówno osiągnięcie pewnego stopnia harmonizacji pomiędzy Państwami Członkowskimi, jak i autorytetu oraz jakości usług mediacyjnych. Wśród podstawowych wymogów, które muszą spełnić mediatorzy, i które powinny stanowić część art. 4 znajdują się:

— posiadanie odpowiedniego tytułu oraz wykształcenia w kwestiach będących przedmiotem mediacji;

⁽⁷⁾ Opinia EKES, sprawozdawca: Daniel Retureau, Dz. U. C 139 z 11.05.2001 r. Punkt 3.7 porusza problem materialnej definicji obszarów prawa cywilnego i handlowego oraz zaleca: „wyraźne odniesienie się do definicji stworzonych przez Trybunał Sprawiedliwości. Ponieważ spory cywilne, które rozwiązywane są w ramach procesów karnych czy karno-skarbowych, nie są wykluczone z obszaru stosowania wniosku, a co więcej, może się zdarzyć, że wymagane będą dokumenty, których kwalifikacja przez kompetentny organ sądowy nie jest do końca jasna, warto by dodać, w celu zachowania praw zainteresowanych stron, ustęp o następującym brzmieniu: organ odbiorczy przeprowadzi, w sposób jak najbardziej elastyczny, kwalifikację dokumentów, których charakter prawny nie da się jasno przyporządkować do obszaru prawa cywilnego albo handlowego, ale które wykazują punkty wspólne z tymi obszarami.”

⁽⁸⁾ W niemieckiej wersji językowej we wniosku dotyczącym dyrektywy występuje często termin „Streitschlichtung” (postępowanie rozjemcze). Pojęcia „Streitschlichtung” nie można stawiać na równi z mediacją, jako że orzeczenie arbitrażowe jest co najmniej uzasadnioną propozycją rozjemcy zmierzającą do rozwiązania konfliktu, podczas gdy mediator w klasycznym sensie nie zajmuje stanowiska w stosunku do treści sporu. Z tego względu należy w niemieckim tekście wniosku dotyczącego dyrektywy zastąpić termin „Streitschlichtung”(postępowanie rozjemcze) terminem „Streitbeilegung” (rozwiązywanie sporów).

- niezależność i bezstronność w stosunku do stron sporu;
- przejrzystość działania i odpowiedzialność za swoje działania.

W szczególności zagwarantować należy swobodę świadczenia usług pomiędzy wszystkimi Państwami Członkowskimi, co w mniejszych krajach zapewniłoby niezależność mediatora w stosunku do stron procesu.

4.3.1 Propozycja wykorzystania europejskiego kodeksu postępowania jako podstawy ustalania zasad obowiązujących mediatorów pozostaje aktualna, chociaż w tym wypadku Komisja musiałaby wziąć pod uwagę fakt, że zawsze należy zagwarantować profesjonalizm, niezależność i odpowiedzial-

ność osób, czy to fizycznych, czy prawnych, pełniących funkcję mediatorów, jak proponuje się to w art. 4.

4.4 W zależności od szczególnych cech każdego z Państw, problem wynikający z kosztów mediacji nie może być rozwiązany jedynie poprzez ich włączenie do ogólnych kosztów procesu. Powinien istnieć wymóg ustanowienia taryf proporcjonalnych do danej kwestii i jej skali lub obowiązek uiszczenia zaliczki, co umożliwiłoby stronom ocenienie sensowności przeprowadzenia postępowania. W każdym razie procedura mediacyjna nie powinna być dla stron bardziej kosztowna niż postępowanie sądowe.

Bruksela, 9 czerwca 2005 r.

Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Anne-Marie SIGMUND

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie „wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przyznawania licencji przymusowych na patenty dotyczące wytwarzania produktów farmaceutycznych przeznaczonych na wywóz do krajów, w których występują problemy związane ze zdrowiem publicznym”

COM(2004) 737 końcowy — 2004/0258 (COD)

(2005/C 286/02)

Dnia 15 grudnia 2004 r. Rada, zgodnie z art. 251 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspomnianej powyżej.

Sesja ds. Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię w dniu 23 maja 2005 r. Sprawozdawcą był **Paolo BRAGHIN**.

Na 418. sesji plenarnej w dniu 8 czerwca 2005 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 64 do 1, przy 1 głosie wstrzymującym się przyjął następującą opinię.

1. Streszczenie opinii

1.1 EKES popiera wniosek dotyczący rozporządzenia Komisji Europejskiej mający na celu wdrożenie decyzji przyjętej przez Radę Ogólną WTO w dniu 30 sierpnia 2003 r. Docenia również aktywną rolę, jaką Komisja, wspólnie z organizacjami międzynarodowymi i zainteresowanymi stronami, odgrywa w poszukiwaniu odpowiednich rozwiązań dla poważnych problemów zdrowotnych dotykających kraje rozwijające się poza granicami zdolności produkcyjnych w sektorze farmaceutycznym i o nieodpowiednich strukturach sanitarnych.

1.2 EKES popiera zarówno procedurę przydzielania licencji przymusowych dla opatentowanych produktów farmaceutycznych czy uzupełniających świadectw ochronnych, jak i wyodrębnione mechanizmy kontrolne.

1.3 Ponadto, EKES zaleca doprecyzowanie tekstu w celu zapewnienia:

- całkowitej zbieżności z obowiązującym prawodawstwem, szczególnie dotyczącym kontroli jakości produkcji;

- zaostrzenia warunków przyznawania licencji przymusowych (artykuł 8), szczególnie w odniesieniu do mechanizmów odróżniania produktów farmaceutycznych wyprodukowanych na licencji od produktów oryginalnych, w celu uniknięcia nielegalnego ponownego wwozu do UE czy krajów trzecich;

- koordynacji starań z władzami krajów importujących w celu uniknięcia oszustwa, podrabiania oraz użycia innego niż początkowo przewidziane;